

Zbiór

praw konstytucyjnych i administracyjnych
Województwa Śląskiego.

Organizacja i kompetencja
— władz i urzędów: —

I. Uzupełnienie.

Ustawy o języku urzędowym (A)

zestawił

Dr. Włodzimierz Dąbrowski

Dodatek Nr. 8 do „Gazety Urzędowej Województwa Śląskiego”
1923

Tłoczone w Drukarni Wojewódzkiej w Katowicach.

5526/61

1SL 6a 1

1419

I

Uzup. 1

Broszurka ta stanowi l. uzupełnienie rozdziałów „Zbioru praw konstytucyjnych i administracyjnych Województwa Śląskiego” Dra. Włodzimierza Dąbrowskiego, odnoszących się do organizacji i kompetencji władz.

Patrz „Spis dodatkowy” na końcu tej broszurki.

~~144513~~

~~II~~

OAR

Feliks Wielebski

K. ce-łigota, Noraków 7

9. 5. 61.

[1.-] jst.

(2.5)

X-44220
1419 I

Uzup. 1

1.

Ustawa

z dnia 15. lipca 1920 roku
zawierająca
Statut Organiczny.

Art. 4.

Dla ustawodawstwa Sejmu Śląskiego są zastrzeżone sprawy następujące:

1) Ustawodawstwo o używaniu języka polskiego i niemieckiego w służbie zewnętrznej wszelkich cywilnych władz i urzędów na obszarze Śląska.

2.

Konwencja Genewska z 15. maja 1922 r.

Część III.: Ochrona mniejszości.

Tytuł II.: Dział V. Język (art. 134).

1. Język władz administracyjnych (art. 135—139).
2. Język władz sądowych (art. 140—146).

Język.

Art. 134.

Układające się strony zapewniają osobom, należącym do mniejszości, swobodę używania ich języka zarówno w stosunkach osobistych i gospodarczych, jak i społecznych. Żadne postanowienie nie będzie ograniczało korzystania z tej swobody. To samo dotyczy swobodnego używania języka mniejszości w prasie, publikacjach wszelkiego rodzaju jak i podczas zebrań publicznych i prywatnych.

Rozdział I.

Język władz administracyjnych.

Art. 135.

Każdemu wolno będzie na obszarze plebiscytowym zwracać się ustnie do władz cywilnych w języku polskim lub niemieckim.

Art. 136.

Pisma do władz cywilnych obszaru plebiscytowego będą mogły być wnoszone w języku polskim lub niemieckim. Odpowiedź na nie będzie mogła być udzielona w jednym z obu języków. O ile będzie udzielona w języku urzędowym, należy do niej dołączyć tłumaczenie, jeżeli pismo nie było sporządzone w tym języku i jeżeli wnoszący je prosił o załączenie tłumaczenia.

Art. 137.

Ogłoszenia urzędowe władz cywilnych na obszarze plebiscytowym sporządzone będą w języku urzędowym. Do ogłoszeń należy załączyć tłumaczenie w języku mniejszości we wszystkich miejscowościach, w których postępowano w ten sposób dnia 1-go stycznia 1922 r. Władzom właściwym pozostawia się możliwość innego uregulowania tej sprawy.

Art. 138.

1. — Z zastrzeżeniem przepisów, dotyczących używania języka urzędowego, w szczególności języka, w którym mają być sporządzone protokoły, wnioski i t. d. wolno będzie obywatelom, należącym do mniejszości, przemawiać w ich własnym języku w sejmikach powiatowych (Kreistage) oraz w Radach miejskich i gminnych obszaru plebiscytowego.

2. — To samo stosuje się do Sejmu Województwa Śląskiego i do Sejmu Prowincjonalnego (Provinziallandtag) Górnego Śląska w okresie lat czterech, poczynwszy od dnia zmiany suwerenności.

3. — Postanowienia ust. 1. i 2. będą stosowane do zgromadzeń reprezentowanych, które w przyszłości mogą zastąpić wyżej wymienione zgromadzenia.

Art. 139.

1. — Postanowienia niniejszego rozdziału nie odnoszą się do Zarządu kolei żelaznych, poczt, telegrafów i t. d.

2. — Jednakowoż w ustnem porozumiewaniu się z publicznością, w szczególności przy kolejowych kasach biletowych oraz przy okienkach urzędów pocztowych, należy wedle możliwości, uwzględniać potrzeby ludności, o ile język mniejszości będzie zrozumiałym dla funkcjonariuszy.

Język władz sądowych.

Art. 140.

1. — Przed sądami zwyczajnymi obszaru plebiscytowego wolno będzie każdemu używać języka polskiego lub niemieckiego w słowie i piśmie, zamiast języka urzędowego. Dotyczy to również tych wniosków, zgłoszonych w zwyczajnych sądach obszaru plebiscytowego, które skierować należy dla rozstrzygnięcia do sądu wyższej instancji, mającego siedzibę poza obszarem plebiscytowym, o ile sąd, do którego wniosek wpłynął, jest właściwym do przyjęcia go. Z zastrzeżeniem zamierzonego przez Rząd Polski specjalnego uregulowania tej sprawy na czas przejściowy po wejściu w życie Konwencji, powyższe ułatwienie nie odnosi się do adwokatów i do osób, które zawodowo zajmują się zastępstwem osób trzecich przed sądami, chyba że działają w swojej własnej sprawie.

2. — W razie potrzeby, część rozpraw, prowadzona w języku innym niż urzędowym, przetłumaczona będzie przez przewodniczącego lub członka sądu, bądź też tłumacza, powołanego przez sąd.

3. — Sąd postanowi, jeżeli to uzna za potrzebne, że oświadczenia i zeznania w języku mniejszości mają być umieszczone w protokóle albo w załączniku, albo też, że ma być do protokołu załączone tłumaczenie uwierzytelnione przez tłumacza. Żadna ze stron nie będzie jednakże mogła żądać, by sporządzono dodatkowy protokół w języku mniejszości.

Art. 141.

Minister sprawiedliwości będzie mógł zarządzić, że do skarg, podań, lub innych oświadczeń strony, sporządzonych w języku mniejszości, które mają być doręczone z urzędu, załączyć należy ilość odpisów, konieczną dla doręczenia.

Art. 142. .

1. — Doręczenie skarg i innych pism w języku mniejszości będzie ważnem tylko, jeśli będzie dokonaniem w drugim Państwie lub na obszarze plebiscytowym.

2. — W wypadku, gdyby doręczenie w języku mniejszości pozostało bez skutków prawnych, a ma ono nastąpić z urzędu, sąd winien zarządzić tłumaczenie skargi lub pisma, o których mowa, i przesłać to tłumaczenie w celu doręczenia; odpis oryginału winien być załączony; w tym wypadku doręczenie tłumaczenia będzie miało ten sam skutek, co ważne doręczenie oryginału.

Art. 143.

Do wniosków o wpisy do ksiąg gruntowych albo do innych rejestrów, prowadzonych przez sądy, jak również do oświadczeń

zgody na takie wpisy, winno być, o ile są one sporządzone w języku mniejszości, załączone tłumaczenie, dokonane przez zaprzyjęzycznego tłumacza; nie narusza to postanowień art. 146-go. Tekst wspomnianego tłumaczenia będzie obowiązujący, w razie różnicy pomiędzy oryginałem a tłumaczeniem.

Art. 144.

W sądach zwyczajnych obszaru plebiscytowego można używać, wedle uznania sądu, na niemieckiej części — języka polskiego, a na polskiej części — języka niemieckiego, jako języka rozpraw, o ile strony, świadkowie i inni zainteresowani rozumieją ten język w stopniu wystarczającym. Orzeczenia ogłoszone zostaną również i w tym wypadku w języku urzędowym; w tymże języku sporządzone będą protokoły. Postanowienia ust. 3-go art. 140-go mają zastosowanie.

Art. 145.

Poprzednie postanowienia stosować się będą również do sądów handlowych, przemysłowych, do sądów polubowych cechowych, do władz orzekających w ubezpieczeniach społecznych, do komisji polubowych i rozjemczych, do urzędów pojednawczych dla spraw najmu i dzierżawy oraz do „Versorgungsgerichte“. Postanowienia te odnoszą się również do komunikowania się publiczności z komornikami sądowymi, rozjemcami, mężami zaufania dla uprzywilejowanych testamentów oraz z sądami wiejskimi.

Art. 146.

Postanowienia powyższe nie naruszają w niczem przepisów już wydanych, lub tych, które mogą być wydane, a które dopuszczają w szerszej mierze używanie języku polskiego w części niemieckiej lub języka niemieckiego w części polskiej. W szczególności pozostaje w mocy uprawnienie notariuszy, udzielone im na podstawie § 2245 Kodeksu Cywilnego niemieckiego.

3.

(Dz. Ust. Śl. Nr. 5, poz. 34 z dnia 1. II. 1923 r.)

Ustawa

z dnia 16. stycznia 1923 r.

w przedmiocie języka urzędowego na obszarze Województwa Śląskiego.

Art. 1.

Język polski wyłącznie jest językiem urzędowym władz, urzędów, ciał samorządowych i publiczno-prawnych instytucyj, o ile

podlegają Wojewodzie Śląskiemu lub też ustawodawstwu Sejmu Śląskiego.

Art. 2.

Władze itd., podpadające pod art. 1, wystawiają dokumenty publiczne wyłącznie w języku polskim. Wygotowania i wierzytelne odpisy dokumentów publicznych, spisanych przed wejściem w życie niniejszej ustawy w związku niemieckim, wydaje się w tłumaczeniu polskim z zaznaczeniem, że oryginał jest pisany w języku niemieckim. W wypadkach wątpliwych miarodajne jest brzmienie oryginału.

Art. 3.

Miejscowości i ulice muszą mieć polskie nazwy. Podanie miejscowości w nazwie nieurzędowej w dokumencie publicznym ma w następstwie nieważność dokumentu.

Art. 4.

Pisma do władz cywilnych Województwa Śląskiego mogą być wnoszone w języku polskim lub niemieckim. Odpowiedź na nie może być udzieloną w jednym z obu języków. O ile będzie udzielona w języku polskim, należy do niej dołączyć tłumaczenie, jeżeli pismo nie było sporządzone w języku polskim i jeżeli wnoszący je prosił o załączenie tłumaczenia.

Każdemu wolno na obszarze Województwa Śląskiego zwracać się ustnie do władz cywilnych w języku polskim lub niemieckim.

Art. 5.

W sejmikach powiatowych, w wydziałach powiatowych, radach miejskich i radach gminnych, wolno przemawiać członkom instytucji tych, należących do mniejszości niemieckiej przez lat 15, licząc od 15. lipca 1922 r. w języku niemieckim. Protokoły, sprawozdania, wnioski, interpelacje winne być spisywane w języku polskim. Dokumenty takie, spisane w języku niemieckim, są nieważne.

Przewodnictwa i biura sejmików powiatowych, rad miejskich i rad gminnych urzędują wyłącznie w języku polskim.

Art. 6.

Urzędnikom, którzy nie władają językiem polskim, wolno w służbie wewnętrznej władz posługiwać się językiem niemieckim aż do dnia 15. lipca 1926 r.

Art. 7.

Radzie Wojewódzkiej poleca się wydanie przepisów wykonawczych do artykułu 137 Konwencji Genewskiej.

Art. 8.

Wykonanie ustawy porucza się Wojewodzie.

Art. 9.

Ustawa wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Marszałek:

(—) Wolny.

4.

(Dz. Ust. Śl. Nr. 5, poz. 34, z dnia 1. II. 1923 r.)

Gesetz

vom 16. Januar 1923.

**betreffend die Amtssprache auf dem Gebiete der Wojewodschaft
Schlesien.**

Art. 1.

Die polnische Sprache ist die ausschliessliche Amtssprache der Behörden, Aemter, Selbstverwaltungskörper und öffentlich-rechtlicher Institutionen, sofern dieselben der Wojewodschaft Schlesien oder auch dem gesetzgebenden Schlesischen Sejm untergeordnet sind.

Art. 2.

Die Behörden usw., welche unter die Bestimmungen des Art. 1 fallen, stellen öffentliche Dokumente ausschliesslich in polnischer Sprache aus. Die Ausfertigung und Beglaubigung von Abschriften öffentlicher Dokumente, welche vor Inkrafttreten dieses Gesetzes in deutscher Sprache abgefasst erscheinen, werden in polnischer Uebersetzung mit dem Bemerken herausgegeben, dass das Original in deutscher Sprache niedergeschrieben wurde. In zweifelhaften Fällen ist die Fassung des Originales massgebend.

Art. 3.

Ortschaften und Strassen müssen polnische Bezeichnungen führen. Die Anführung einer Ortschaft in einem öffentlichen Dokumente in einer nichtamtlichen Bezeichnung zieht die Ungültigkeit des Dokumentes nach sich.

Art. 4.

Eingaben an Zivilbehörden der Wojewodschaft Schlesien können sowohl in polnischer als auch in deutscher Sprache abgefasst

werden. Die Beantwortung derselben kann in einer dieser beiden Sprachen erfolgen. Sofern die Beantwortung in polnischer Sprache erfolgt ist, ist ihr eine Uebersetzung beizuschliessen, falls die Eingabe nicht in polnischer Sprache abgefasst war und falls der Antragsteller um Anschluss einer Uebersetzung bittlich wurde.

Es steht einem jeden frei, sich auf dem Gebiete der Wojewodschaft Schlesien an die Zivilbehörden in polnischer oder deutscher Sprache mündlich zu wenden.

Art. 5.

In den Kreistagen, Kreisausschüssen, Stadt- und Gemeinderäten ist es den Mitgliedern dieser Körperschaften, welche zur deutschen Minderheit gehören, durch 15 Jahre, beginnend vom 15. Juli 1922 gestattet, sich der deutschen Sprache bei den Verhandlungen zu bedienen. Protokolle, Gutachten, Anträge und Interpellationen müssen in polnischer Sprache abgefasst sein. Dokumente dieser Art in deutscher Sprache sind ungültig.

Die Präsidien und die Kanzleien der Kreistage, Stadt- und Gemeinderäte amtieren ausschliesslich in polnischer Sprache.

Art. 6.

Den Beamten, welche die polnische Sprache nicht beherrschen, ist es im inneren Dienstverkehre der Behörden bis zum 15. Juli 1926 sich der deutschen Sprache zu bedienen, gestattet.

Art. 7.

Der Wojewodschaftsrat wird angewiesen, Durchführungsbestimmungen zum Artikel 137 der Genfer Konvention herauszugeben.

Art. 8.

Mit der Durchführung dieses Gesetzes wird der Wojewode betraut.

Art. 9.

Dieses Gesetz tritt mit dem Tage der Veröffentlichung in Kraft.

Der Marschall:

(—) Wolny.

WNIOSEK ¹⁾

posła ks. Brzuski i tow. w sprawie języka urzędowego w Województwie Śląskiem.
Wysoki Sejm raczy uchwalić następującą ustawę:

Ustawa

z dnia

w przedmiocie języka urzędowego na obszarze Województwa Śląskiego.

Art. 1.

Wyłącznie język polski jest językiem urzędowym władz, urzędników, ciał samorządowych, urzędów i publiczno-prawnych instytucji.

Art. 2.

Dokumenty publiczne wystawia się wyłącznie w języku polskim. Wygotowania i wierzytelne odpisy dokumentów publicznych spisanych przed wejściem w życie niniejszej ustawy w języku niemieckim wydaje się w tłumaczeniu polskim z zaznaczeniem, że oryginał jest spisany w języku niemieckim.

Art. 3.

Ulice mogą mieć tylko polskie nazwy. Nazwy ulic zatwierdza starosta wzgl. dyrektor policji. W razie sporu decyduje ostatecznie Rada Wojewódzka. Podanie miejscowości w nazwie nieurzędowej w dokumencie publicznym ma w zastępstwie nieważność dokumentu.

Art. 4.

Każde oświadczenie władz w języku polskim jest ważne. O ile władze, urzędy, urzędnicy załączą do oświadczenia w języku polskim tłumaczenie, jest miarodajnem oświadczenie polskie.

Art. 5.

Każdej osobie prywatnej lub prawnej prawa cywilnego, znajdującej się na obszarze Województwa Śląskiego lub też na obszarze tem zamieszkałej wolno przez 15 lat, licząc od 15. lipca 1922 r. zwracać się ustnie lub piśmiennie do władz w języku niemieckim. O ile będzie udzielana w języku polskim, należy do niej dołączyć tłumaczenie, jeżeli pismo było sporządzone w języku niemieckim, i jeżeli wnoszący je prosił o załączenie tłumaczenia.

Art. 6.

W Sejmie Województwa Śląskiego wolno przemawiać posłom należącym do mniejszości niemieckiej tak na plenarnem posiedzeniu, jak w komisjach do dnia 15. lipca 1926 r. w języku niemieckim.

Protokoły, sprawozdania, wnioski, interpelacje mogą być spisane tylko w języku polskim. Taksamo urzędują posłowie w wykonaniu praw i obowiązków powierzonych im przez Sejm lub komisje tylko po polsku.

¹⁾ Wniosek ten był rozpatrywany przez Komisję Prawniczą (patrz l. 6), a następnie uchwalony w formie ustawy przez Sejm Śląski (patrz l. 3).

Art. 7.

W Sejmikach powiatowych, w wydziałach powiatowych, w radach miejskich i radach gminnych wolno przemawiać członkom instytucji swych należących do mniejszości niemieckiej przez lat 15 licząc od 15. lipca 1922 r. w języku niemieckim. Protokoły, sprawozdania, wnioski i interpelacje winny być spisywane w języku polskim. Dokumenty takie, spisane w języku niemieckim, są nieważne.

Przewodnictwa i Biura Sejmików powiatowych, rad miejskich i rad gminnych urzędują wyłącznie w języku polskim.

Art. 8.

Urzędnikom, którzy nie władają językiem polskim, wolno w służbie wewnętrznej władz posługiwać się językiem niemieckim aż do 15. lipca 1926 roku. Artykuł ten nie narusza w niczem postanowień zawartych w art. 2. Do władz urzędujących w Polsce poza Województwem Śląskiem, wolno pisać tylko w języku urzędowym, o ile nie stanowią inaczej ustawy Sejmu polskiego lub rozporządzenia kompetentnych władz polskich.

Art. 9.

Ustawa niniejsza obowiązuje władze, urzędników, ciała samorządowe, urzędy i instytucje publiczno-prawne, o ile podlegają Wojewodzie Śląskiemu lub też ustawodawstwu Sejmu Śląskiego.

Art. 10.

Ustawa niniejsza nie zmienia postanowień polsko-niemieckiej konwencji, zawartej w Genewie w dniu 15. maja 1922 r.

Art. 11.

Rada Wojewódzka jest władzą do uregulowania sprawy zawartej w art. 137 powołanej w art. 10 Konwencji.

Art. 12.

Wykonanie ustawy porucza się Wojewodzie.

Art. 13.

Ustawa wchodzi w życie w miesiąc po jej ogłoszeniu z wyjątkiem art. 3, który wchodzi w życie z dniem ogłoszenia ustawy.

Katowice, dnia 7. listopada 1922 r.

Wnioskodawcy:

Korfanty, ks. Brzuska, Kędzior, Wydra, Łukaszek, Lubos, Palarczyk, Mathea, Omańkowska, Szymkowiakówna.

Sprawozdanie

Komisji Prawniczej Sejmu Śląskiego z obrad nad drukiem Nr. 45.

Komisja Prawnicza na posiedzeniach rozpatrywała projekt ustawy w przedmiocie języka urzędowego na obszarze Województwa Śląskiego, zawarty w wniosku posła ks. Brzuski i tow. (Druk Nr. 45) jako rezultat swych obrad Komisja przedkłada ten projekt Sejmowi do uchwały w następującej formie:

Zestawienie projektu pierwotnego z projektem Komisji Prawniczej wykazuje cały szereg różnic, wzgl. zmian, dla których umotywowania przytacza się następujące uwagi:

Art. 1. zawiera dosłownie brzmienie artykułu 1. projektu pierwotnego, złączone z końcową połową pierwotnego art. 9. Skombinowanie to Komisja uważała za wskazane, ażeby już pierwszy art. wykazywał, dla których władz ustawa ma być obowiązującą, i ze względów logicznych. Był wniosek w Komisji, żeby skreślono wyraz „wyłącznie“, gdyż raz nie jest potrzebny, po drugie rzekomo nie zgadza się z rzeczywistością, bo dalsze artykuły jednak zezwalają na wyjątki, ale wniosek ten nie uzyskał większości. Dalej był wniosek, żeby zamiast „publiczno-prawnych instytucji“ powiedzieć „politycznych instytucji“, ale i ten wniosek upadł, gdyż w obecnej terminologii prawa państwowego wyraz „publiczno-prawny“ wstąpił na miejsce będącego dawniej w użyciu terminu „politycznych“.

Art. 2. Zamiast formy biernej uchwalono w pierwszym zdaniu użyć formy czynnej, żeby nawiązać do art. 1. Ostatnie zdanie dodano, ze względów praktycznych.

Art. 3. Komisja uważa, że nie tylko ulice, ale przedewszystkiem miejscowości muszą mieć nazwy w języku urzędowym. Drugie i trzecie zdanie pierwotnego projektu należy do prawa policyjnego, do egzekutywy, dlatego Komisja uważała, że nie wypada umieścić te zdania w ustawie. Do tego dochodzi, że trzecie zdanie musiałoby pociągnąć za sobą ustawy o kompetencji władz administracyjnych i sądów administracyjnych.

Art. 4. Obecny art. 4. jest art. 5. pierwotnego projektu. Komisja uważa za wskazane, użyć wyrazów Konwencji Genewskiej (Art. 136 i 135), ażeby uniknąć zarzutów, że przepisy tego artykułu nie zgadzają się z przepisami tej konwencji. Pierwotny art. 4. Komisja uchwaliła skreślić, gdyż pierwsze zdanie tego artykułu swoją redakcją dawało władzom przywilej (patent) nieomylności,

a drugie zdanie Komisja uwzględniła już w dodatkowym zdaniu do art. 2.

Art. 5. projektu Komisji identyczny jest z art. 7. pierwotnego projektu. Art. 6. pierwotnego projektu uchwaliła Komisja skreślić gdyż przepis mający być w nim ujęty, znajduje się już ramowo w art. 1., a Sejm Śląski w każdej chwili może sobie uchwalić odnośne przepisy w swoim regulaminie i te przepisy, skoro okaże się potrzeba zmienić, przyczem nie będzie zachodziła potrzeba zmienienia ustawy.

Art. 6. projektu Komisji identyczny jest z pierwszym zdaniem art. 8. pierwotnego projektu. Drugie i trzecie zdanie owego pierwotnego artykułu Komisja proponuje skreślić, i to zdanie drugie dlatego, że przy każdej ustawie przepisy późniejszych artykułów nie powinny w niczem naruszać artykułów poprzednich, a przepis trzeciego zdania podlega uregulowaniu przez ogólną ustawę o języku urzędowym dla całego Państwa.

7.

Rozporządzenie

Ministra Sprawiedliwości

z dnia 18. sierpnia 1922 r.

w przedmiocie przepisów przejściowych o używaniu języka polskiego w sądownictwie i notariacie w górnośląskiej części Województwa Śląskiego.

Na mocy ust. 1. art. 36. Ustawy Konstytucyjnej z dnia 15. lipca 1920 r., zawierającej statut organiczny Województwa Śląskiego (Dz. U. R. P. Nr. 73, poz. 197) w brzmieniu art. 1. ustawy z dnia 18. października 1921 r. (Dz. Ust. R. P. Nr. 85, poz. 608) w związku z ostatnim ustępem art. 40 powołanej Ustawy Konstytucyjnej w R. P. Nr. 69, poz. 449) stanowią **w porozumieniu z Tymczasową Radą Wojewódzką Województwa Śląskiego**, co następuje:

Art. 1.

Językiem urzędowym w sądownictwie i notariacie jest język polski.

Obowiązujące dotychczas w górnośląskiej części Województwa Śląskiego przepisy o języku urzędowym w sądownictwie i notariacie zachowują moc obowiązującą z tą odmianą, że w miejsce języka niemieckiego wstępuje język polski, i ze zmianami wprowadzonymi niniejszem rozporządzeniem.

Art. 2.

Prawo używania języka urzędowego lub języka niemieckiego przyznane w postępowaniu przed sądami zwyczajnymi w polsko-niemieckiej konwencji górnośląskiej, zawartej dnia 15. maja 1922 r. w Genewie, przysługuje także w postępowaniu przed notariuszami, mającymi siedzibę w górnośląskiej części Województwa Śląskiego.

Art. 3.

Sędzia, urzędnik wymiaru sprawiedliwości lub notariusz, nie będący w stanie spełniać czynności urzędowych w języku urzędowym (art. 1), może przy spełnianiu ich posługiwać się językiem niemieckim, a to: sędzia i urzędnik wymiaru sprawiedliwości przez jeden rok po objęciu służby w sądownictwie polskim, sędzia komisoryjny, podprokurator komisoryjny i notariusz do dnia 15. lipca 1926 roku.

Jeżeli takie osoby zwracają się w swoich czynnościach urzędowych do władz lub urzędów, mających siedzibę w innych częściach Rzeczypospolitej Polskiej, odnośne pisma winne być wyśtosowane tylko w języku polskim.

Jeżeli wobec osoby urzędowej, wspomnianej w ustępie pierwszym, strona interesowana składa oświadczenie w języku urzędowym, należy przybrać zaprzysiężonego tłumacza, choćby strona nie oświadczyła, że językiem niemieckim nie włada.

Art. 4.

Przepisy, określające wyjątki od zasad, wyrzeczonych w § 3, wyda w miarę potrzeby Minister Sprawiedliwości.

Art. 5.

Prawa, zastrzeżone w art. 140—146 powołanej w § 2. konwencji, stosują się aż do dnia 15. lipca 1926 r. także do adwokatów, o ile oni nie są w stanie spełniać swych czynności w języku polskim.

Art. 6.

Przepisanych w art. 143 powołanej powyżej konwencji tłumaczeń na język polski, będzie się wymagało dopiero od dnia 1. kwietnia 1923 r.

Art. 7.

Jeżeli sędzia jednostkowy lub przewodniczący sądu, przed którym rozprawa się toczy, nie włada językiem polskim, lub jeżeli w gronie sędziowskim zasiada sędzia, nie rozumiejący po polsku, rozprawa toczy się w języku niemieckim, o ile wszyscy sędziowie, a w sprawach karnych także przedstawiciel prokuratury, oraz oskarżony lub jego obrońca, tym językiem władają.

O ile stawający do rozprawy w przypadku powyższym posługują się językiem polskim, członek sądu, rozumiejący po polsku, tłumaczy ich przemówienia, oświadczenia i zeznania na język niemiecki. Sąd może przywołać tłumacza.

Art. 8.

Jeżeli przy rozprawie w sprawie cywilnej adwokat przemawia w języku niemieckim, treści przemówienia nie tłumaczy się, gdy wszyscy sędziowie władają językiem niemieckim.

Od uznania sądu zależy, czy i o ile adwokatowi, nierozumiejącemu języka polskiego, należy przetłumaczyć na język niemiecki istotną treść rozprawy, toczącej się w języku polskim.

Art. 9.

Jeżeli przy rozprawie w sprawie karnej adwokat broni w języku niemieckim, tłumaczy się na jego wniosek istotną treść rozprawy, toczącej się w języku polskim, którego obrońca nie rozumie.

Art. 10.

Protokół spisuje się w języku, w którym odbywa się rozprawa.

Art. 11.

Wyroki pisze się w języku polskim, — w języku niemieckim zaś tylko wtedy, gdy członek sądu, mający pisać wyrok, językiem polskim dostatecznie nie włada. Wyrok podpisują sędziowie, władający językiem, w którym go napisano.

Jeżeli wyrok pisze się w języku niemieckim, (ust. 1), tłumaczy się go — z wyjątkiem opisu stanu rzeczy i motywów na język polski, tłumaczenie to tworzy istotną część składową wyroku, umieszczaną w jego wypisach na samem czele. Pod względem wykonalności i prawomocności wyroku miarodajnym jest jego tekst polski. W razie różnicy między tekstem polskim a niemieckim sprostowanie tekstu polskiego może nastąpić tylko w drodze uchwały, wydanej przez jednego z sędziów z wykształceniem prawniczym, wyznaczonych w tym celu corocznie przez prezesa właściwego sądu okręgowego, a przy wyrokach sądu apelacyjnego przez prezesa tegoż sądu.

Art. 12.

Minister Sprawiedliwości może zarządzić odpowiednie stosowanie przepisu ustępu pierwszego § 11 do innych rozstrzygnięć sądowych, które są lub mogą być wykonalne.

Art. 13.

Przepisy, zawarte w poprzednich paragrafach, stosują się odpowiednio także do sądowych i notarialnych dokumentów dobrej

woli, o ile postanowienia, zamieszczone poniżej, nic innego nie stanowią.

Art. 14.

Minister Sprawiedliwości jest władny wydać zarządzenie w przedmiocie sporządzania przekładu polskiego w razie spełniania czynności w języku niemieckim, w przedmiocie niezaprzysiężonych stale tłumaczy, których także przybierać można celem sporządzenia przepisanych tłumaczeń na język polski lub na język niemiecki, w przedmiocie zaprzysiężenia tych tłumaczy i wykonywania nad nimi nadzoru, oraz w przedmiocie kar porządkowych za niestosowanie się notariuszów do przepisów odnośnego rozporządzenia.

Art. 15.

Jeżeli strona przy przedsięwzięciu aktu dobrej woli chce oświadczenie swoje złożyć w języku niemieckim, nie potrzebuje składać oświadczenia, że językiem polskim nie włada lub że chce zępnawać w języku niemieckim, ani też nie potrzeba żadnego protokularnego stwierdzenia w powyższych kierunkach.

Art. 16.

Czynności, wymienione w § 183 niemieckiej ustawy o czynnościach dobrej woli i w art. 56—59 takiejże ustawy pruskiej, należy przedsięwziąć tylko w języku polskim; postanowienie to nie obowiązuje sędziów, urzędników wymiaru sprawiedliwości i notariuszów, nie posiadających znajomości języka polskiego, na czas do dnia 1. stycznia 1923 r.

Art. 17.

Sędzia lub notariusz, który spisał akt w języku polskim lub w języku niemieckim, ma prawo protokół ze swej czynności przedłożyć w całości lub w wyciągu na język niemiecki względnie na język polski, albo takie tłumaczenie poświadczyć z tym samym skutkiem prawnym, jak tłumacz przysiężony, o ile wedle przedłożonego przezeń prezesowi sądu okręgowego oświadczenie pisemnego obydwoma językami poprawnie włada.

Art. 18.

Posługiwanie się językiem niemieckim wbrew przepisom, w powyższych paragrafach zawartym, nie pociąga za sobą ujemnych skutków prawnych dla stron, z wyjątkiem naruszenia przepisu § 6 i ustępu pierwszego § 11.

Art. 19.

Wszelkie według dotychczasowych ustaw konieczne oznaczenia firmowe i inne, jakoto: „Offene Handelsgesellschaft“, „Aktien-

gesellschaft“, „Kommanditgesellschaft auf Aktien“, „Gesellschaft mit beschränkter Haftung“, „eingetragene Genossenschaft mit unbeschränkter Haftpflicht, mit beschränkter Haftpflicht, mit unbeschränkter Nachschusspflicht“ i t. p. należy zastąpić odpowiednimi oznaczeniami polskimi, jako to: „Spółka jawna“, „Spółka Akcyjna“, „Spółka akcyjno-komandytowa“, „Spółka z ograniczoną poręką“, „Spółdzielnia zapisana z nieograniczoną odpowiedzialnością, z ograniczoną odpowiedzialnością, z nieograniczonym obowiązkiem dopłaty“ i t. p.

Zastępcy prawni firm i osób prawnych są obowiązani wnioski w myśl powyższego przepisu przedłożyć sądowi do sześciu miesięcy od wejścia w życie niniejszego rozporządzenia pod rygorem kar porządkowych z § 14. kodeksu handlowego i § 160 prawa spółkowego.

Wniosku takiego nie uważa się za zmianę statutu.

Na przyszłość wolno firmy i osoby prawnicze zapisywać do rejestrów i do ksiąg gruntowych tylko z oznaczeniami, zmienionymi stosownie do ustępu pierwszego.

Art. 20.

Niniejsze rozporządzenie wchodzi w życie w górnośląskiej części Województwa Śląskiego z dniem ogłoszenia.

Minister Sprawiedliwości:

(—) Makowski.

(Dz. Ust. Rz. P. Nr. 70, poz. 631 z dnia 26. sierpnia 1922 r.)

8.

§ 2245 niem. Kodeksu cyw.

Jeżeli wszystkie współdziałające osoby, wedle ich zapewnienia, władają językiem, w którym spadkodawca składa oświadczenie, przybranie tłumacza nie jest potrzebne.

Jeżeli zaniechano przybrania tłumacza, protokół musi być sporządzony w tym obcym języku i musi zawierać oświadczenie spadkodawcy, że nie włada językiem polskim, jako też zapewnienie uczestniczących osób, że władają tym obcym językiem. Tłumaczenie polskie powinno być dołączone jako załącznik.

Spis.

Nr.	Strona
1. Art. 4. ustawy z 15. 7. 1920, zawierający Statut Organiczny	3
2. Konwencja Genewska z dnia 15. 5. 1922	3
3. Ustawa z dnia 16. I. 1923 r. w przedmiocie języka urzędowego na obszarze Województwa Śląskiego (Dz. U. Śl. Nr. 5, poz. 34 z dnia 1. I. 1923)	6
4. Gesetz vom 16. I. 1923 betreffend die Amtssprache auf dem Gebiete der Wojewodschaft Schlesien	8
5. Wniosek posła ks. Brzusi i tow. w sprawie języka urzędowego w Województwie Śląskiem (Druk Nr. 45)	10
6. Sprawozdanie Komisji Prawniczej Sejmu Śląskiego z obrad nad drukiem Nr. 45 (Druk Nr. 107)	12
7. Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 18. 8. 1922	13
8. § 2245 niemieckiego kodeksu cywilnego	17

Spis dodatkowy.

Organizacja i kompetencja władz i urzędów:

	Tom	Str.
1. Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej	I;	5
2. Statut Organiczny	I; 35; I;	100
3. Artykuł 88. Traktatu Wersalskiego	I;	60
4. Ustawy niemieckie zatwierdzone przez Komisję Między- sojuszniczą	, I;	67
5. Stan prawny w części górnośląskiej	I;	83
6. Stan prawny w części cieszyńskiej	II;	331
7. Spis praw niemieckich	I; 135; II;	337
8. Spis praw austriackich	III; (dod. Nr. 1)	46
9. Spis praw śląskich	I;	131
10. Organizacja władz	I;	110
11. Szkice organizacyjne	II;	122
12. Ustawa z 16. IV. 22 o rozciągnięciu na ziemie górnośl. ustaw pol.	I;	202
13. Konwencja genewska	I;	225
14. Ministerstwa w Warszawie	II;	28
15. Inne władze w Warszawie	II;	29
16. Podstawy prawne organizacji tych władz	II;	30
17. Statut Urzędów Miar	II;	36
18. Rozp. Min. Rob. Publ. o organizacji zarządu rzek żegl. II;		40
19. Ustawa państwowa o Pol. Kraj. Kasie Poż. (7. XII. 18) II;		43
20. Ustawa państwowa o Pol. Kraj. Kasie Poż. (14. 7. 20) II;		49
21. Ustawa państwowa o Państ. Radzie Kol. (14. VII. 20) II;		50
22. Ust. państw. o N. N. Komis. do walki z epid. (14. VII. 20) II;		51
23. Ustawa śląska (20. X. 22): wybór Rady Wojewódzkiej II;		55
24. Ustawa śląska (23. XI. 22): urzędowanie Rady Wojew. II;		57
25. Rozp. Rady Min. (3. XI. 22): urząd dla spraw mniej. II;		58
26. Rozp. Rady Min. (24. VI. 22): Wyższy Urząd Górniczy w Katowicach	II;	59
27. Rozp. Rady Min. (27. VI. 22): okręg. urzędy górnicze . II;		61
28. Rozp. Rady Min. (27. VI. 22): Izba handl. w Katowicach II;		63
29. Rozp. R. Min. 27. VI. 22): Izba rękodzieln. w Katowicach II;		65
30. Ustawa śląska (19. XII. 22): Komisarze mieszkaniowi . II;		67
31. Dep. do spraw śląskich Min. Przemysłu i Handlu . II;		68

Wydawnictwa

Redakcji „Gazety Urzędowej“:

A. „Zbiór praw“.

- I. **Zbiór praw konstytucyjnych i administracyjnych Województwa Śląskiego**; opracował: Dr. Włodzimierz Dąbrowski,
Tom I. str. 308; Nakładem Urzędu Wojewódzkiego 1922. Tłoczono w Drukarni Wojewódzkiej w Katowicach.
- II. **Zbiór praw konstytucyjnych i administracyjnych Województwa Śląskiego**; opracował Dr. Włodzimierz Dąbrowski,
Tom II. str. 371; Nakładem Urzędu Wojewódzkiego 1923. Tłoczono w Drukarni Wojewódzkiej w Katowicach.
- III. **Zbiór praw**; opracował dr. Włodzimierz Dąbrowski,
Tom III. str. 94; wydano jako „Dodatek Nr. 1“ do Gazety Urzędowej,
- IV. **Zbiór praw. Prawo skarbowe i podatkowe**: I. Uzupełnienie. Ustawy walutowe (A) zestawil dr. Włodz. Dąbrowski; wydano jako „Dodatek Nr. 7“ do Gazety Urzędowej.
- V. **Zbiór praw. Organizacja i kompetencja władz i urzędów**: I. uzupełnienie Ustawy o języku urzędowym (A) zestawil dr. Wł. Dąbrowski; wydano jako „Dodatek Nr. 8“ do Gazety Urzędowej.

B. Inne wydawnictwa.

- I. **Układ polsko-niemiecki w przedmiocie państwowej własności górniczej i hutniczej w polskiej części Górnego Śląska**; Wydano jako „Dodatek Nr. 2“ do Gazety Urzędowej.

- II. **Ustawa o daninach komunalnych (Kommunalabgabengesetz)** z 14. lipca 1893 z uwzględnieniem ustaw uzupełniających; **zestawił Dr. Wł. Dąbrowski**; Wydano jako „**Dodatek Nr. 3**” do Gazety Urzędowej.
- III. **Ustawy o zwalczaniu lichwy wojennej obowiązujące w części cieszyńskiej Województwa Śląskiego**; **zestawił Dr. Wł. Dąbrowski**; Wydano jako „**Dodatek Nr. 4**” do Gazety Urzędowej.
- V. **Ustawy o ochronie lokatorów obowiązujące w Województwie Śląskiem**; **zestawił Dr. W. Dąbrowski**; „**Dodatek Nr. 6**” do Gazety Urzędowej.

— Do nabycia: —

**W Administracji „Gazety Urzędowej Woj. Śląskiego”,
Katowice, ul. Szafranka.**

